

**Arbete kring
sexualitet och reproduktiv hälsa
i Helsingborg**

Mars 2008

Maria Svensson
m.svensson81@yahoo.se

Arbete kring sexualitet och reproduktiv hälsa i Helsingborg

Följande rapport visar de aktörer i Helsingborg som bedriver arbete med mål att befolkningen ska uppnå en trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa. Kartläggningen av aktörerna och deras arbete har givit viss antydning till behov och prioriteringar.

Mål och indikatorer

Sammanfattning av regeringens folkhälsomål 8

Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa är ett av de svenska folkhälsomålen. Att förebygga hälsorisker förknippade med sexuellt beteende handlar främst om att stärka individens egen identitet och självkänsla och öka förmågan att hantera relationer till andra människor. Det preventiva arbetet bör ta fasta på det friska och det positiva utan att för den skull negligera hälsoriskerna.

Prevention av oönskade graviditeter och av sexuellt överförbara sjukdomar måste bli än mer integrerat i det allmänna hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbetet. En trygg sexualitet, fri från fördomar, diskriminering, tvång och våld, är hälsosam. Synen på sexualiteten i samhället som helhet är därför viktig.

Den svenska abortpolitiken har till uppgift, dels att förebygga oönskade graviditeter och därigenom verka för en minskning av antalet aborter, dels att säkra varje abortsökande kvinnas rätt till en medicinskt säker abort och ett psykosocialt gott omhändertagande. Barn och ungdomar har rätt till en saklig sexualkunskap. En bra sex- och samlevnadsundervisning kan spela en nyckelroll för ungas utveckling och är särskilt viktig för dem vars hälsa riskerar att utvecklas ogynnsamt. För att svara mot flickors och pojkars olika behov och förutsättningar måste sex- och samlevnadsundervisningen innehålla ett köns- och genusperspektiv. Undervisningen skall också ta hänsyn till barns och ungdomars skilda förutsättningar och villkor utifrån etnisk, kulturell och religiös tillhörighet och/eller eventuell funktionsnedsättning.

Folkhälsomålet berör även dolda problem som ofrivillig barnlöshet och missfall.

(Prop 2002/03:35. s.75-77)

Nationella indikatorer och delmål

Enligt regeringen behöver delmål utvecklas för att kunna utveckla effektiva redskap för målområdet. Inom folkhälspolitikerna har delmål tagits fram utifrån indikatorer som har bäring på målområdets bestämningsfaktorer; sexuellt riskbeteende och diskriminering.

Indikatorerna är den rapporterade abortutvecklingen, utvecklingen av klamydiainfektion, kondomanvändning bland unga män (15-29 år) och andel personer som varit utsatta för diskriminering på grund av sin sexuella läggning. Det har under senare år skett en markant ökning av antalet aborter i framförallt tonårsgruppen och det har skett en påtaglig ökning av incidens av klamydiainfektion, tydligast i åldrarna 15-29 år.

Mål 1: Oönskade graviditeter/aborter skall minska, speciellt bland unga kvinnor (-24 år).

Mål 2: Antalet fall av samhällsfarliga sexuellt överförbara infektioner (STI) skall minska, särskilt bland ungdomar.

Mål 3: Diskriminering på grund av sexuell läggning skall minska.

Genom en riksomfattande enkätstudie som genomförs vart tredje år kan utvecklingen av människors attityder och beteenden avseende sexualitet i relation till HIV/ AIDS följas. Samhällets syn på sexualitet samt förekomst av fördomar, diskriminering, tvång och våld är enligt regeringen och Nationella folkhälsokommittén viktiga bestämningsfaktorer för målområdet.

(Folkhälsoinstitutet)

Målsättning för sexuell och reproduktiv hälsa i Skåne

Den övergripande målsättningen är

- att inom detta område arbeta för en adekvat och jämlik tillgång till förebyggande insatser och information samt vård/ behandling, oberoende av kön, ålder, klasstillhörighet, sexuell läggning, etnisk eller kulturell bakgrund samt hälsostatus (mental och fysisk)
- att bidra till en positiv syn på sexualiteten och till jämlikhet mellan kvinnor och män; detta gäller oberoende av klasstillhörighet, sociokulturell bakgrund och sexuell läggning

De specifika målen är

- att förebygga oönskad graviditet
- att förebygga sexuellt överförbara infektioner inklusive hiv/aids
- att förebygga sexuellt våld, könsstympning och prostitution
- att förebygga våld och diskriminering på grund av sexuell läggning

Prioriterade grupper är ungdomar (upp till 25 år), unga vuxna (20 till 30 år), flyktingar och invandrare, homosexuella, bisexuella, transpersoner, män som har sex med män och kvinnor som har sex med kvinnor, personer med risk för/ utsatta för sexuellt våld, narkotikamissbrukare samt hiv-positiva.

(Region Skåne)

Statistik

Verkställda aborter efter ålder i Helsingborgs kommun

År	Antal	Per 1 000 kvinnor efter ålder			
		15-19	20-29	30-44	Totalt 15-44
2001	401	23,0	23,6	12,1	17,3
2002	442	23,1	26,7	13,2	18,9
2003	445	17,5	27,0	14,6	19,0
2004	438	15,5	26,1	14,8	18,4
2005	419	14,1	23,4	14,7	17,4
2006	455	18,7	27,0	13,5	18,6

Verkställda aborter efter ålder i Skåne län

År	Antal	Per 1 000 kvinnor efter ålder			
		15-19	20-29	30-44	Totalt 15-44
2001	3 803	21,2	23,2	12,8	17,4
2002	4 046	24,2	24,1	13,1	18,3
2003	4 231	22,2	25,7	14,0	19,0
2004	4 286	21,5	25,6	14,2	19,1
2005	4 347	21,9	25,6	14,2	19,1
2006	4 453	22,1	27,6	13,1	19,2

Verkställda aborter efter ålder i hela riket

År	Antal	Per 1 000 kvinnor efter ålder			
		15-19	20-29	30-44	Totalt 15-44
2001	31 772	22,5	25,4	13,7	18,7
2002	33 365	25,1	26,3	14,1	19,6
2003	34 473	25,0	27,3	14,7	20,2
2004	34 454	24,4	27,3	14,6	20,0
2005	34 978	24,3	27,8	14,6	20,2
2006	36 045	25,4	29,1	14,2	20,6

(Socialstyrelsen)

Klamydia i Skåne 1:a resp. halvår 1998-2007

	Ängelholm	Hässleholm	Kristianstad	Simrishamn	Malmö	Helsingborg	Lund
1998	44	46	115	10	207	129	109
1999	31	48	103	13	275	162	125
2000	43	52	81	10	278	183	149
2001	66	41	128	17	308	168	152
2002	63	43	113	19	384	204	157
2003	87	40	164	51	386	197	158
2004	66	38	133	36	589	287	270
2005	97	60	156	32	568	326	275
2006	60	35	142	30	654	338	245
2007	116	103	178	32	988	469	534

(Region Skåne)

HIV i Skåne, antal nya pr år pr grupp										
Inrapporterade under perioden 1997-2006										
Trolig smittväg	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sex mellan män	9	9	9	14	18	15	18	9	21	18
Heterosex	20	16	18	20	15	24	28	29	22	32
varav män	11	5	7	12	8	8	15	17	8	9
kvinnor	9	11	11	8	7	16	13	12	14	23
Intravenöst missbruk*	5	4	3	3	1	2	2	8	2	3
varav män	4	2	3	2	0	2	1	5	1	3
kvinnor	1	2	0	1	1	0	1	3	1	0
Via blod/blodprodukter**	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Mor/barn***	0	2	0	0	0	1	1	2	0	0
Okänt	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Totalt	34	32	31	37	34	42	51	48	45	53

Inkl. missbrukare som placerats på beh. hem i Skåne, men upptäckts i annat län, eller missbrukare som smittats utomlands.

** Ingen smittöverföring i denna grupp i Sverige sedan 1985.

*** Mor/barn ingen inhemsk smitta sedan 1998.

Inflyttade till Skåne från ett annat län med tidigare ställd diagnos:

År 2001 2 kvinnor och 10 män (inkl 1 intravenös missbrukare), år 2002 2 kvinnor och 6 män (inkl en mor-barn smitta), år 2003 7 fall, år 2004 10 fall, 2005 8 fall, 2006 9 fall.

(Region Skåne)

Aktörer i Helsingborg

Skolhälsan

Skolhälsan riktar sig till samtliga elever och arbetar bland annat med livskunskap, vilket handlar om värdegrundsfrågor och där sex och samlevnad är inkluderat. I fråga om trygg och säker sexualitet så erbjuds årskurs 8 och gymnasiets förstaårselever samtal och diskussioner, och besök på ungdomsmottagningen för elever i årskurs 8. Riktade insatser sker till de grupper där särskilda behov syns.

Ungdomsmottagningen

Ungdomsmottagningen tillhör Region Skåne och riktar sig till tjejer upp till 20 år och killar upp till 23 år som själva söker sig dit. Verksamheten erbjuder rådgivning och samtal rörande sex- och samlevnad, preventivmedel och provtagningar.

Blå Kamelen

Blå Kamelen är en del av både Region Skåne och Helsingborgs kommun, och riktar sig till ungdomar mellan 13 och 20 år och till tonårsföräldrar. Verksamheten erbjuder ett psykosocialt stöd i form av rådgivning och samtal, vilket kan beröra sex och samlevnad och därmed ha betydelse för en trygg och säker sexualitet.

De tre ovanstående verksamheterna samarbetar med varandra, och även med organisationer som Noaks Ark och HBTre.

Integrationservice

Avdelningen Integrationservice är en del av den kommunala utvecklingsnämnden. I arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa är verksamhetens primära målgrupp invandrare och den sekundära målgruppen personal som arbetar med invandrare. Det utåtriktade arbetet som bedrivs syftar till att ge information om sexualitet och reproduktiv hälsa, med en vikt på att stärka självkänslan och motverka diskriminering. Detta görs genom att diskutera/ informera bland annat om hur det är att leva i det svenska samhället och berör bland annat strukturer, relationer och uppfostran.

Noaks Ark

Noaks Ark är en ideell organisation med bidrag från till största del Region Skåne, men även till viss del från Helsingborgs kommun. Organisationen arbetar för att hejda smittspridningen av HIV och andra STI, genom i första hand ett utåtriktat informations- och utbildningsarbete. Föreningen arbetar även för att motverka social stigmatisering av HIV-positiva genom att öka kunskapen om deras situation, och erbjuder psykosocialt stöd och rådgivning till medlemmar.

Ungdomar, unga vuxna och lärare är prioriterade målgrupper, men den utåtriktade verksamheten riktar sig även till bland annat vårdpersonal och i vissa fall till personer på högskoleutbildningar, såsom påbyggnadsutbildning för lärare. Den utåtriktade verksamheten sker emellanåt i samarbete med HBTre.

HBTre

HBTre är en ideell organisation med bidrag från till största del Region Skåne, men även från Helsingborgs kommun. Arbetet handlar främst om HIV/ STI-prevention samt hbt-kompetens (homo-, bi-, transkompetens). Verksamheten är till största del utåtriktad och sker genom informationsarbete gentemot målgrupperna högstadie- och gymnasieelever och har en uppsökande verksamhet gentemot MSM (män som har sex med män). Arbetet omfattar även stödsamtal, och rådgivning till lesbiska som handlar om insemination och barnlöshet.

HB Tre samarbetar med Noaks Ark, Antidiskrimineringsbyrån och Skolhälсан.

P6 (är i uppstartningsfas)

Den ideella organisationen P6 finansieras av Region Skåne och har sin verksamhet i Lund, men har fått bidrag av Helsingborgs Stad för att kunna starta upp på Campus Helsingborg. Målgruppen är studenter, vilka kan vända sig till verksamheten för råd, information och diskussionskvällar. Utåtriktad verksamhet sker genom kondomraider och information till nya studenter som handlar om vad organisationen gör och var den finns.

*

Könsmottagningen, en mottagning för STI, utför provtagningar och behandling. Det finns även **barnmorskemottagningar** dit kvinnor kan söka sig för hälsovård under graviditet, för preventivmedelsrådgivning och för provtagningar. **Gynekologiska mottagningen** är ytterligare en att vända sig till.

*

Analys beträffande arbete kring sexualitet och reproduktiv hälsa

Genom intervjuer med ovannämnda aktörer har behov av prioriteringar och behov av viss arbetsutveckling framkommit. Arbetet kring sexualitet och reproduktiv hälsa skulle behöva utökas, men ett av problemen är brist på resurser, som i vissa fall även minskats och därmed inte följer behovet i en tid då exempelvis antalet fall av klamydia ökat markant. Ökning av klamydia är något som påpekas vara ett stort problem.

Utåtriktat arbete bland ungdomar indikerar att deras kunskap inom området sex och samlevnad blivit sämre och behöver ökas. Det finns behov av sex- och samlevnadsundervisning i tidigare ålder och vid återkommande tillfällen. Livskunskap poängteras som något viktigt och uppges vara behövligt i större utsträckning. Det finns även ett behov av utbildning till berörda yrkesgrupper.

Unga heterosexuella pojkar är en målgrupp det bör satsas mer på då de inte har lika många och självklara ställen att vända sig till som flickor. Även invandrargruppen är i behov av större satsning då det är en svårare grupp att nå. Språket och olikheter i kulturerna uppges kunna vara hinder för att nå denna grupp.

Bland studenter märks en viss attitydförändring som innebär en lättvindig syn på STI och graviditeter. Utåtriktad verksamhet för studenter finns inte för tillfället, men kommer att starta upp.

Det finns önskingar om samordning. Inom den kommunala verksamheten eftertraktas en plan över och en kontinuitet i arbetet kring sexualitet och reproduktiv hälsa. Önskvärt är även en samordningsfunktion som kan ta emot och utnyttja kunskaper från olika verksamheter och göra det enklare att implementera insatser från olika håll.

*

Malmö stads folkhälsoenhet har ett utbrett arbete berörande sexuell hälsa. För en kortfattad beskrivning se bilaga.

Referenser

Tryckt källa

Regeringens proposition 2002/03:35.

Hemsidor

www.fhi.se

www.hbt.se

www.noaksark.org/helsingborg/

www.skane.se

www.socialstyrelsen.se

Kontakter

Blå Kamelen – Nils Lundin tfn.042-406 50 67

HBTre – Kicki Svahnström tfn.042-28 13 99

Integrationservice – Gabriel Jatta tfn.042-10 50 98

Noaks Ark – Magnus Thene tfn.042-24 31 00

P6 – Britta Anfast tfn.046-13 63 63

Skolhälsan – Kerstin Norrlöv tfn.042-10 73 59, Nils Lundin

Ungdomsmottagningen – Nils Lundin

Program för sexuell hälsa i Malmö stad

(Hämtat från www.malmo.se)

Malmö stads folkhälsoenhet har ett program för sexuell hälsa som berör olika områden kopplade till sexualitet, t.ex. sex- och samlevnadsundervisningen i skolan, prostitution, sexuellt våld, förebyggande av STI och oönskade graviditeter samt främjande av en positiv syn på sexualiteten. Programmet riktas framförallt till de kommunala sektorerna skola, fritid samt socialtjänst och samverkar med sjukvården, frivilligorganisationer, Region Skånes folkhälsoenhet, Smittskydd Skåne samt nationella organ som Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut.

Enheten arbetar med utbildningar rörande sexuell hälsa, dels gentemot stadens egna tjänstemän och dels gentemot andra kommuner. Ett stort antal projekt pågår och sedan år 2000 har ett 130-tal projekt startats med hjälp av det statliga extraanslaget för insatser mot hiv/STI.

Projekt

Sex och samlevnad i grundskolan (F-9)

Två projektledare stödjer projektet Så Sant med målet att införa livskunskap eller motsvarande permanent på schemat. Sex- och samlevnadsfrågor är centrala i projektet, liksom självkänsla, värderingar, identitet, könsroller och jämställdhet.

Sex och samlevnad på gymnasiesärskolan

Arbete inom sexuell hälsa bedrivs på alla gymnasiesärskolorna i Malmö med mål att eleverna bättre ska kunna hantera situationer där det finns risk för sexuella kontakter med HIV/AIDS och andra STI.

Sex och samlevnad på fritidsgårdar

Projektet Så Sant riktar sig till fritidsgårdar med syfte att utveckla arbetet med sex och samlevnad, alkohol, narkotika och tobak. Projektet fokuserar på att fortbilda personalen för att arbetet ska kunna fortgå även när projekttiden är över.

Peer education

På en skola i Malmö finns tjejgruppsprojektet Ung Grupp. 18 tjejer i årskurs tre får utbildning av kuratorer från Ungdomsmottagningen i att leda tjejgrupper i årskurs åtta. Syftet är att tjejerna ska få reflektera, samtala och pröva värderingar kring viktiga livsfrågor i en krävande utvecklingsperiod. Därmed kan kunskapen om sexualitet, samlevnad, könssjukdomar, preventivmedel och aborter öka.

T.U.R. – Turist, utbytesstudent, resenär

Syftet med projektet är att minska spridningen av STI (hiv/ aids inkluderat) genom att informera personer som reser till riskområden för STI om hur man kan bli smittad, om symtom och om hur man kan undvika att bli smittad. Tanken är att involvera och fortbilda resebolag och andra företag och organisationer som möter resenärer.

Sexologiutbildning skolsköterskor

Malmö högskola erbjuder en kurs som omfattar 15 högskolepoäng (motsvarande 10 poäng i det gamla systemet).

Samhällsprogram/inriktning HIV/AIDS och droger

Programmet på Heleneholms gymnasieskola vänder sig till dem som vill ha mer kunskap om människors olika livsvillkor och med ett intresse för globala frågor. Utbildningen ges med ett HIV/AIDS-perspektiv och kopplar det till samhälle, kultur, ekonomi etc.

Livssamtalarna

Projektet riktar sig till unga i Rosengård och innefattar gruppsamtal och enskilda samtal rörande sexualitet, med syfte att den sexuella hälsan bland denna målgrupp ska ligga på motsvarande nivå som unga i resten av landet. Samtalen förmedlar kunskaper, men ger även eleven möjlighet till reflektion över sin egen situation och sexualitet.